

JUSTITSMINISTERIET

Folketinget
Retsudvalget
Christiansborg
1240 København K
DK Danmark

Dato: 2. november 2023
Kontor: Politikontoret
Sagsbeh: Emilie Green van de Ven
Sagsnr.: 2023-06902
Dok.: 3006026

Besvarelse af spørgsmål nr. 20 (Alm. del) fra Folketingets Retsudvalg

Hermed sendes besvarelse af spørgsmål nr. 20 (Alm. del), som Folketingets Retsudvalg har stillet til justitsministeren den 5. oktober 2023. Spørgsmålet er stillet efter ønske fra Karina Lorentzen Dehnhardt (SF).

Peter Hummelgaard

/

Maria Carlsson

Slotsholmsgade 10
1216 København K.

T +45 7226 8400

www.justitsministeriet.dk
jm@jm.dk

Spørgsmål nr. 20 (Alm. del) fra Folketingets Retsudvalg:

”Vil ministeren redegøre for, hvordan der er fulgt op på anbefalingerne i Institut for Menneskerettigheders rapport ”Brug af peberspray i dansk politi” (2015) af Lisbeth Garly Andersen og Peter Vedel Kessing?”

Svar:

1. Institut for Menneskerettigheder udgav i 2015 rapporten ”Brug af peberspray i dansk politi”. Rapporten indeholder en undersøgelse af brugen af peberspray i politiet med henblik på at vurdere, hvordan peberspray bliver anvendt i praksis, og om anvendelsen stemmer overens med Danmarks internationale forpligtelser. Rapporten indeholder følgende anbefalinger:

- At politiet revurderer, hvor alvorligt et magtmiddel peberspray er, så deres opfattelse kommer på linje med øvrige danske myndigheders, herunder Sundhedsstyrelsens og Politiklagemyndighedens (DUP), samt de internationale menneskerettighedsorganers vurdering af magtmidlets tyngde.
- At politiet begrænser anvendelsen af peberspray mest muligt.
- At Justitsministeriet eller Rigspolitiet præciserer, at politiet kun kan anvende peberspray, hvis en eller flere af nærmere oplyste indikationsgrunde er opfyldt. Herigennem skal det gøres klart, at peberspray ikke kan benyttes i alle situationer, hvor der kan anvendes håndkraft (eller talens brug), men alene i situationer, hvor indikationsgrundene er opfyldt, og hvor peberspray kan være et alternativ til de retligt ligeartede magtmidler (det vil sige stav, hund eller gas) eller til de retligt mere indgribende magtmidler (det vil sige skydevåben).
- At politiets adgang til at anvende peberspray lovfæstes ved en kommende ændring af politiloven. Den nærmere afgrænsning af, hvornår politiet kan anvende peberspray og under hvilke beskyttelsesgarantier, bør i den forbindelse præciseres nærmere.
- At Justitsministeriet/Rigspolitiet udarbejder retningslinjer, der nærmere præciserer forståelsen og rækkevidden af de enkelte indikationsgrunde i § 25 a i bekendtgørelse nr. 978 af 21. september 2004 om politiets anvendelse af visse magtmidler m.v. (magtanvendelsesbekendtgørelsen).

- At Justitsministeriet/Rigspolitiet indskærper, at der altid skal foretages en konkret nødvendigheds-, proportionalitets-, skånsomheds- og forsvarlighedsvurdering, inden politiet anvender peberspray. Med forbehold for uforudsete situationer og behovet for at handle hurtigt.
- At det præciseres i reguleringen og indskærpes i praksis:
 - At politiet ikke må anvende peberspray mod personer, som de har opnået kontrol over.
 - At politiet som udgangspunkt ikke må anvende peberspray mod føreren af et køretøj i fart.
 - At politiet som udgangspunkt ikke må anvende peberspray i lukkede rum, hvis de kan bruge andre mildere magtmidler.
 - At politiet kun må anvende peberspray på hospitaler i livstruende situationer.
 - At politiet som udgangspunkt ikke vil anvende peberspray (eller anden magt) over for psykisk syge. Der kan dog opstå situationer i forhold til politiets håndtering af psykisk syge, hvor anvendelse af magt er nødvendig og forsvarlig.
- At politiet iværksætter yderligere tiltag for at nedbringe brugen af peberspray mod psykisk syge, for eksempel efteruddannelse af medarbejdere.

2. Justitsministeriet kan oplyse, at politiets anvendelse af peberspray blev lovreguleret ved indsættelse af § 20 a i lov om politiets virksomhed (politiloven) ved lov nr. 1722 af 27. december 2016 om ændring af lov om forbud mod besøgende i bestemte lokaler og lov om politiets virksomhed (Initiativer mod handel mod hash m.v. og politiets anvendelse af peberspray).

Det følger af politilovens § 20 a, stk. 1, nr. 1-6, at peberspray kun må anvendes med henblik på 1) at afværge et påbegyndt eller overhængende angreb på person, 2) at afværge overhængende fare i øvrigt for personers liv eller helbred, 3) at afværge et påbegyndt eller overhængende angreb på samfundsvigtige institutioner, virksomheder eller anlæg, 4) at afværge et påbegyndt eller overhængende angreb på ejendom, 5) at sikre gennemførelse af tjenestehandlinger, mod hvilke der gøres aktiv modstand, eller 6) at sikre gennemførelse af tjenestehandlinger, mod hvilke der gøres passiv modstand, såfremt tjenestehandlingens gennemførelse skønnes uopsættelig og anden og mindre indgribende magtanvendelse skønnes åbenbart uegnet.

Det følger desuden af § 20 a, stk. 2, at før peberspray tages i brug mod en person, skal det så vidt muligt tilkendegives vedkommende, at politiet har til hensigt at bruge peberspray, hvis ikke politiets påbud efterkommes. Det skal endvidere så vidt muligt sikres, at vedkommende har mulighed for at efterkomme påbuddet.

Det følger endvidere af § 20 a, stk. 3, at hvis politiets brug af peberspray mod en person har medført gener, der skønnes at kræve lægehjælp, skal den pågældende straks undersøges af en læge.

Det fremgår af de almindelige bemærkninger til lovforslaget, jf. Folketingstidende 2016-17, tillæg A, L 17 som fremsat, side 7, at baggrunden for indførelse af § 20 a var, at Justitsministeriet fandt, at politiets anvendelse af peberspray skulle reguleres direkte i politiloven i lighed med politiets anvendelse af de øvrige magtmidler (f.eks. stav, hund og gas), da peberspray er det magtmiddel, som politiet hyppigst gør brug af, og da politiets magtanvendelse efter omstændighederne kan indebære vidtgående indgreb i borgernes integritet.

Det fremgår endvidere af de almindelige bemærkninger til lovforslaget, at politiets anvendelse af peberspray efter Justitsministeriets opfattelse – som hidtil – skal ske i overensstemmelse med de generelle principper for politiets magtanvendelse, der er beskrevet i politilovens §§ 15 og 16, og i de konkrete situationer, der er beskrevet i § 20 a. Bestemmelser om politiets anvendelse af peberspray er endvidere fastsat i rigspolitichefens kundgørelse A II, nr. 57 af 15. januar 2008 om politiets anvendelse af peberspray.

Det følger bl.a. af de nævnte bestemmelser, at politiets magtanvendelse i en konkret situation skal være nødvendig, forsvarlig, så skånsom, som omstændighederne tillader, samt proportional i forhold til de interesser, der søges beskyttet med magtanvendelsen. Det indgår i den forbindelse i forsvarlighedsvurderingen, om magtanvendelsen indebærer risiko for, at udenforstående kan komme til skade.

Det fremgår endvidere af de almindelige bemærkninger til lovforslaget, jf. Folketingstidende 2016-17, tillæg A, L 17 som fremsat, side 7-8, at spørgsmålet om, hvorvidt politiet i en konkret situation bør gribe til magtanvendelse ved brug af peberspray, efter Justitsministeriets opfattelse må bero på en konkret politifaglig vurdering af omstændighederne i en given

situation. Der skal således bl.a. foretages en konkret vurdering af en række faktiske omstændigheder, herunder antallet af involverede personer og disse personers fysik og sindstilstand. Derudover skal der foretages en konkret vurdering af, hvilket magtmiddel der i en given situation må anses for mest egnet og samlet set må forventes at medføre mindst skade.

Justitsministeriet fandt i den forbindelse, og i lighed med den øvrige regulering af politiets anvendelse af magtmidler, at det ikke var hensigtsmæssigt at søge at fastsætte en detaljeret regulering af alle de situationer, hvor magtanvendelse med peberspray vil kunne forekomme. Det vil således efter Justitsministeriets opfattelse næppe være muligt at udarbejde en udtømmende opregning af disse situationer, ligesom reglerne om politiets magtanvendelse ikke bør blive så detaljerede, at der ikke fremover levnes plads til politiets skøn. Omvendt fandt Justitsministeriet, at der vil være situationer, hvor der generelt bør udvises særlig tilbageholdenhed med anvendelsen af peberspray, f.eks. i tilfælde, hvor et køretøj ønskes bragt til standsning eller i tilfælde, hvor en person er ilagt håndjern.

Det er på denne baggrund Justitsministeriets opfattelse, at der ved indførelsen af politilovens § 20 a er taget højde for flere af anbefalingerne fra Institut for Menneskerettigheder.

3. Justitsministeriet har til brug for besvarelsen af spørgsmålet desuden indhentet en udtalelse fra Rigspolitiet, der har oplyst følgende:

”Rigspolitiet har indhentet en udtalelse fra Politiskolen om politiets uddannelse i anvendelse af peberspray.

Politiskolen har oplyst, at alle studerende på politiets basisuddannelse og politikadetuddannelsen modtager undervisning i politiets magtanvendelse, herunder også i brugen af peberspray. Undervisningen tilrettelægges og gennemføres i overensstemmelse med den til enhver tid gældende lovgivning og retningslinjer.

I praksis gennemføres undervisningen i politiets anvendelse af peberspray ved, at de studerende først får en teoretisk indføring i anvendelse af peberspray. I den forbindelse gennemgås de gældende retningslinjer, risici ved eksponering og reaktioner efter eksponering. Den teoretiske del følges op af praktisk undervisning i magtanvendelse, herunder i anvendelse af peberspray, hvor teori og praksis kobles sammen. Endelig

kobles teori, viden og praktik sammen i forskellige situationsspil.

De studerende instrueres i, at politiets magtanvendelse altid skal være nødvendig, forsvarlig, så skånsom, som omstændighederne tillader, samt proportionel i forhold til situationen og opgaven.

Det er i konkrete situationer den enkelte politibetjents skøn, der afgør, hvilke principper og teknikker vedkommende anser som tilstrækkelige i en konkret magtanvendelsessituation. Dermed tilgodeses det faktum, at den involverede persons kropsdimension, alder, styrke, akutte stressniveau og mentale overskud mv. kan være forskellig fra situation til situation. På den baggrund vil det tidspunkt, hvor en politibetjent vurderer det nødvendigt at anvende et magtmiddel, som f.eks. peberspray, for at få kontrol over en konfliktsituation, variere i forhold til den konkrete opgave og situation.

Rigspolitiet kan desuden oplyse, at der ikke er fastsat specifikke retningslinjer eller begrænsninger for politiets anvendelse af peberspray i indendørs miljøer.

Rigspolitiet bemærker imidlertid, at politiets anvendelse af peberspray og andre magtmidler altid skal ske i henhold til proportionalitetsprincippet, herunder med iagttagelse af muligheden for sekundær eksponering af andre end den eller de, som pebersprayen anvendes mod.

Rigspolitiet kan endvidere oplyse, at det fremgår af bekendtgørelse om politiets anvendelse af visse magtmidler § 25 c, stk. 1, at efter anvendelse af peberspray skal politiet så vidt muligt og i fornødent omfang tilbyde at afhjælpe gener forårsaget af, at en person har været eksponeret for peberspray. Har politiets brug af peberspray mod en person medført gener, der skønnes at kræve lægehjælp, skal den pågældende straks undersøges af en læge, jf. politilovens § 20 a, stk. 3 samt bekendtgørelsens § 25 c, stk. 2.

Rigspolitiet skal herudover henvise til, at politiets anvendelse af visse magtmidler (hund, stav, peberspray og skydevåben) er indberetningspligtig, ligesom anvendelsen af disse magtmidler i den enkelte politikreds er genstand for en løbende ledelsesmæssig vurdering. Herudover offentliggør Rigspolitiet årligt en rapport om politiets anvendelse af disse magtmidler.

Sammenfattende er det Rigspolitiets vurdering, at der gennem de fastsatte retningslinjer for politiets anvendelse af peberspray og politiets løbende opfølgning på magtanvendelse er taget

højde for Institut for Menneskerettigheders anbefalinger i
fornødent omfang.”